

PUBLIUS OVIDIUS NASO

Daphne

Peneos lányát, Daphnét kívánta Apolló,
nem volt véletlen: föllobbantotta Cupido
vad dühe. Nemrég győzte a déloszi isten a szörnyet
csak le, s az íj közelében a kölyköt látta matatni:
„Elvetemült fickó! Mit akarsz te ilyen komoly íjjal? –
szólt – „csak az én vállam bírhatja meg azt becsülettel,
gyilkos szerszám ez: vadak, ellenség ijedelme!
Mennyi mezőt betakart mérges hasa húsa Pythonnak,
mert ez az íj sorozatban lőtte belébe a vesszőt!
Fáklyácskád nem elég? Szíts itt-ott némi szerelmet,
s hagyd meg a férfiasabb harc dicsfényét nekem inkább!”
Erre Venus fia szólt: „Lődözz, ha akarsz, de ma téged,
tégy bármit, meglő a nyilam! S ahogyan te legyőződ,
Phoebus, az állatokat, győz hírem a hírneveden majd!” –
szólt s a magasba röpült, szeldeste a szárnya az étert,
árnyas Parnasszus palotája fogadta be végül,
s nyíl-dús tegzéből két nyílvesszőt kiemelt ott:
egyik kelti a vágyat, a másik elűzi azonnal.
Éles volt s aranyos, mely felgerjeszti a szívet.
tompult és ólmos, mely jéggé hűti a lelket.
Peneos lányát meglőtte az isten először,
végül Apollót is velejéig járta a nyíl át:
lángol az egyikük és szerelemtől retteg a másik,
más nem vonzza, sötét erdő, a vadászat, a préda
kéje csupán, Phoebus szűz hűgán túltesz a szűzlány,
nem fonogatja haját, szalagot köt csak bele renyhén.
Nőül kérték többen a lányt, ő mindet elűzte.
Meggyűlölte a férfiakat, rejtett zugokat lelt,
s hogy ki Hymen, ki Amor, mi a nász, nem hozta zavarba.
Gyakran az apja pörölt: „Vénlány leszel! Az lesz a vége!”
Gyakran az apja pörölt: „Unokákat szülni mikor fogsz?”
Ő gyűlölte a nász fáklyáit, a testi szerelmet,
arcán szűzlányos pírral ragyogott a szemérem,
karjaival hízelgőn fonta az apja nyakát át,
s megszólalt: „Legyen osztályrészem a tiszta szüzesség.
Add meg apám, ahogyan Dianának az apja megadta.”
Rábólintott végül az apja. De vágyaid ellen
dolgozik elragadó szépséged, kár letagadni!
Phoebus lángol látva a lányt és nászra törekszik,
Daphnéért él-hal, de a jóstudomány becsapja.
Mint a kicsépelet búzagalász, ha a láng elemészti,
mint a sövény, ha a vándor a fáklya tüzével esetleg

hozzaér, vagy látva a hajnalt, félrehajítja,
s lánggra kap, úgy égtek Phoebus szívében a vágyak,
és a remény táplálta hiába hiú epedését.
Látta a kócos fürt özönét a nyakára omolni:
„még ha meg is fésülné!” – mondta, s a lány szem igézte.
Csillagként ragyogott. Ajakával tán sose telne
ő be, az ujjak, a kéz meg a kar látványa: varázslat!
Félig meztelenül láthatta kitűnni a felkart,
s szebbnek hitte, amit nem látott! Mint csak a szellő
illan, libben a lány, rá sem hederít a szavára.
„Nem vagyok ellenség, Peneos lánya, ne fuss el,
nimfám! farkas elől bárány menekül, meg a szarvas
fut csak el így, ha oroszlánt lát vagy sast a galamb, mert
ők ellenségek! S engem meg a vágy szava kerget!
Meg ne botolj! Lábad ne sebezze tövis hegye! Vétek
minden kis sértés! Ne miattam fájjon a talpad!
Durva vadon csalogat, ne rohanj, fékezd szaladásod!
Óvatosabban fuss, majd óvatosabban is úzlek!
Meg sem kérded, hogy ki szeret? Nem, nem hegyi pásztor,
nem vagyok én morcos csordás, aki őrzi gulyáját
s nyáját. Gőzöd sincs, te kis elvetemült, ki is üldöz!
Tán csak azért menekülsz. Delphoi tisztel, Tenedos meg
Claros, sőt Patarában egész palotám van! Apámat
úgy hívják: Jupiter! S ami volt, van s lesz a jövőben,
föltárom, s én hangolom össze a verset a húrral.
Célba talál a nyilam, csakis egy új lőtt ügyesebben,
egy célzott jobban: mely a szívem lőtte keresztül.
Gyógyítok gyakran: gyógyásznak hívnak a földön,
ám a szerelmi sebet meg nem gyógyítja a gyógyfű!
Épp az urának nem használ, ami mást kikezelve!”
Mondana még mást is, de a nimfa remegve elillan,
meg sem várja, hogy ő a szavát lassan befejezze.
Szép a leány, gyönyörű: testét csupaszítja a szellő,
mert a ruháját rázza, rezegetti, fújja serényen,
szálló fürtjeit is kócolja fuvalma hevével,
futva csodásabb lesz! Nem vágyik szórni hiába
bókjait egyre az oly fiatal Phoebus, szaporázza
szorgos lépteit, és buja vágya sietteti röptét.
Mint ha a gall véreb nyulat üldöz a puszta mezőkön,
s zsákmányért teper ez, míg létéért fut a másik,
szinte nyomára tapad, s már-már úgy sejtí: elérte,
sőt, habzó szájjal belemar lábába időnként,
és nem tudja a nyúl, szabadulhat-e, bárha kitépi
testét olykor a vad harapásból, s szája nem éri,
úgy fut az isten, a szűz, a remény így úzi a félszet.
Gyorsabb lett a remény: szerelem szárnyán jut a célig,
nem fullad ki, előnyt sosem ad, hátára tapad már,
és a nyakába liheg, hol kócos fürtjei szállnak.
Elsápad s erejét elveszti a szűz a futástól

s elcsüggedve tekint Peneos fürge vizére:
 „Adj menedéket, apám! Vagy tán ti, folyók, ha erőtök
 istenerő! Nyíljon meg a föld, változzon a testem
 át, túl szép lettem s vonzó: ez okozta a vesztem.
 Még ki se mondta: a teste merevvé vált, belebénult,
 lány keblét máris kéregpáncélzat övezte,
 fürtjeiből lomb nőtt, karjából jókora ág lett,
 és a serény lábból sarjadt sűrűn a gyökérzet,
 arca facsúcs: minden báját elvesztve meredt rá.
 Phoebus még most is lángol: jobbjával a törzset
 fogja-szorítja, a kéreg alatt még dobban a lányszív,
 ágat ölelget, akárha karokra fonódna a karja,
 csókolgatja a fát, ám elhúzódik a gallya.
 Így szól: „Hogyha nejem nem lettél, légy te a szent fám!
 Nem menekülsz! Teveled díszítem a fürtjeimet fel,
 lantom dísze leszel, tegezé, te babérfa, örökké!
 Rómaiak fürtjén fény lesz diadalmenetekkor,
 mit hírül hoz a hang, s Capitolium orma csodálhat.
 Augustus palotája előtt hű őrszemül állasz,
 ott, hol az ajtaja nyílik, a szent tölgy lombjait őrzöd,
 s mint ahogyan nem öregszik az én fejem és a hajam se
 kurtul meg, lombod díszét hordozd szakadatlan” –
 ennyit szólt Paean. S rábólintott a babérfa,
 mert emberfejnek látszott a magasban a csúcsa.

Csehy Zoltán fordítása

